

vagy a Vizuális Műhely működtetése az elmúlt években. A Vizuális Műhely keretében a hallgatók kisfilmet készítettek egy problémás önkormányzati döntés fogadtatásáról, matrica kiállítást rendeztünk több helyen a városban stb. A művészetekkel való kapcsolat fejleszti a gondolkodás szépségét és az oldalirányúságot – De Bono (1997) kifejezésével élve –, ami letérést jelent a sztereotip gondolkodás főútvonaláról. A vizuális művészetekkel való foglalkozás, vagy az azokra történő szociológiai reflexió olyan út lehet, amely nemcsak a hallgatóink kreativitását fejlesztheti, hanem a szociológiát is bekapcsolhatja az Unió elvárásoknak megfelelő kreatív ipar társadalmi-kulturális hátterének vizsgálatán keresztül a támogatási fősodorba.

Irodalom

- Cropley, J. Arthur (1983): *Tanítás sablonok nélkül. Utak a kreativitáshoz*. Budapest: Tankönyvkiadó
- Csikszentmihályi Mihály (1997): *Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. Budapest: Akadémiai Kiadó
- Davis, A. Gary és Rimm, B. Sylvia (1996): A kreatív diákok jellemzői. Azonosítás és tanácsadás a kreatív tehetségeknél. In Balogh László – Herskovits Mária – Tóth László (szerk.) *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 49-56.
- De Bono, Edward (1997): *Tanítsd meg önmagad gondolkodni!* Budapest: HVG kiadó
- Európa Parlament állásfoglalása*. (2008)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:247E:25:31:HU:PDF>
(letöltve: 2009. november 8.)
- Európa Szerver*: <http://www.euroinfo.hu/> (letöltve: 2009. november. 9.)
- Guilford, John P (1973): Az alkotóképességek a művészetekben. In Halász László (szerk.) *Művészetpszichológia*. Budapest: Gondolat Kiadó, 69-83.
- Herskovits Mária és Geffert Éva (1996): A tehetség meghatározásai és összetevői. In Balogh László – Herskovits Mária – Tóth László (szerk.) *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 43-28.

MARTON MELINDA

Végzős BA/BSc-s hallgatók munkaerőpiaci attitűdjei

Az Európai Unióban a felsőfokú képzések országok közötti összehangolása már évekkel ezelőtt megkezdődött (Bologna-folyamat), mely válasz az 1960-as években meginduló a felsőoktatási intézményeket érintő strukturális átalakulásokra. A Bologna Nyilatkozat (1999) egyik fő kérdése a képzés szerkezetének átalakítása. Magyarországon a lépcsős képzési rendszerre való áttérés 2006-ban indult el. Ez egyben az Európai Felsőoktatási Térséghez való kapcsolódást is jelentette Magyarország számára. A lineáris képzés bevezetése (s persze maga a Bologna-folyamat) a tömegesedő felsőoktatás problémáira hivatott választ adni.

Az alapképzés (BA/BSc) a célkitűzés szerint kevésbé specializált, általánosabb tudást ad, mely alkalmazkodik a munkaerőpiaci igényekhez, a munkavállaláshoz szükséges szélesebb gyakorlati alapokat nyújt a hallgatók számára, és megalapozza a mester szakokra való továbbtanulást.

Kutatásom célja a végzős BA/BSc hallgatók munkaerőpiaci attitűdjeinek feltárása. A felsőoktatás funkciói¹ közül a munkaerőpiacra való felkészítést veszem górcső alá a hallgatói vélemények alapján.

A kutatás

Jelen tanulmány egy 2008 decembere és 2009 januárja között a Pécsi Tudományegyetemen végzett kutatás eredményeit közli, a BA/BSc képzésben résztvevő végzős hallgatók munkaerőpiaccal kapcsolatos attitűdjeire, elvárásaira, jövőbeni terveire fókuszálva. A kutatás kérdezőbiztossal felvett kérdőíves vizsgálaton alapul.² A válaszadók között minden olyan pécsi kar hallgatói reprezentálva voltak, amelyeken osztott képzés van, és amelyeken vannak már harmadik évfolyamos, végzős hallgatók. Tehát a bölcsész, a természettudományi, a műszaki, az egészségügyi, a közgazdaságtudományi karok, valamint a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar (hallgatói révén) képviseli magát a mintában.

A PTE hallgatói közül a véletlen sétás módszerrel vettünk mintát, fix mintavételi helyeken. Azért ezt a módszert választottam, mivel teljes listához – adatvédelmi okokból – nem lehet hozzáférni a pécsi egyetemen tanulókról, s így a véletlen sétás módszer tűnt a legjobbnak. Kérdezőbiztosaim az egyes karok épületei elé küldtem (ahol több épületben is vannak óráik a hallgatóknak, ott mindegyik épülethez kimentek), ott végezték az adatfelvételt. A kérdezőbiztosok tehát a véletlen séta módszerével választották ki azokat, akik válaszoltak a

kérdőívekre. Összességében 188 Pécssett tanuló egyetemista került a mintánkba és válaszolt a kérdőívre (ez igen kis hányada a végzős alapszakosok sokaságának, kb. 6000-en vannak). A minta tehát nem reprezentálja a PTE hallgatóit, azonban úgy gondolom, arra alkalmasak az eredmények, hogy segítsenek a hallgatók attitűdjeivel kapcsolatos tendencia felvázolásában, tehát pilot-jellegűnek nevezhető a kutatás.

A kérdőív feltérképezi a kar és szakválasztás okait, a hallgatók tanulmányi „előéletét”, választ keres arra, hogy mennyire vannak megelégedve az egyetemi oktatás színvonalával, hogy milyen készségeket sajátítottak el a képzésük alatt, kitér a diplomaszerezés okaira, és számos kérdést tartalmaz a hallgatók jövőképe-re vonatkozóan (továbbtanulás vagy munkába állás, munkaerőpiaci lehetőségek). Mindemellett természetesen demográfiai változók is szerepelnek a kérdőívben.

Feltételezésem szerint a diákok nem képesek felméri – kiváltképp nem felvételjük idején –, hogy a munkaerőpiacnak milyen szükségletei vannak, milyen szakembereket keres. Még mindig a divatos szakokra jelentkezők, pl. közgazdasági, jogi, melyek egyre inkább telítődnek, ill. az olyan szakokat részesítik előnyben, melynek elvégzése nem jelent nagy megterhelést számukra. Szakválasztásuk tehát nem vagy kevéssé tartalmaz racionális elemeket, nem igazán veszik figyelembe a munkaerőpiaci elvárásokat. Szinte kizárólag az érdeklődési területüknek megfelelően választják alapszakjukat. Úgy vélem, a hallgatók nagy többsége az egyetem berkein belül képzelel el jövőjét, tehát tovább kíván tanulni mester fokon a BA/BSc diploma megszerzése után, nem szándékozik kilépni a munkaerőpiacra. Feltételezem továbbá, hogy a jelenlegi képzési rendszer nem készíti fel a hallgatókat a munkába állásra, mivel nem felel meg a bolognai követelményeknek (gyakorlatorientált, képességeket és készségeket fejlesztő képzés nyújtása, széles látókörrel rendelkező hallgatók kibocsátása). A gyakorlati oktatás alacsonyabb színvonalú és kevésbé hangsúlyos az elméleti oktatással szemben. Kevésbé van lehetősége a diákoknak gyakorlati lehetőséget szerezni az egyetemi éveken. Úgy látom, hogy általános a bizonytalanság érzése a hallgatók körében jövőbeni munkaerőpiaci pozíciójukat, kilátásaikat illetően.

Demográfiai és általános jellemzők

A mintaválasztás a nemek PTE-n való megoszlásának tekintetében megfelelőnek bizonyult, hiszen a mintába kerültek nemek szerinti megoszlása 43,6% férfi és 56,4% nő. A 2008-as jelentkezési adatok szerint a nemek megoszlása 40% férfi, 60% nő – valószínűsíthető, hogy ez jó közelítést adja a 2006-ban felvettek arányának.³ A mintába nappali alapképzésben részt vevők kerültek be (ennek oka, hogy a kérdezés hétköznapokon folyt, a levelező képzések pedig többségben hét végén zajlanak). A szakok szerint is igen heterogénnek tekinthető a

válaszadók csoportja, hiszen a 188 fő több mint 30 különböző szak között oszlik meg.

A megkérdezett hallgatók 74,3%-a rögtön az érettségi után tanult tovább jelenlegi szakján, 12,8%-uk 1 évet, 7%-uk 2 évet, 5,9%-uk pedig 3 vagy több évet hagyott ki az érettségi után.

Az érettségi és a jelenlegi felsőfokú képzés megkezdése előtt eltelt időszakban azon hallgatók többsége, akik nem rögtön az érettségit követően kezdte meg jelenlegi tanulmányait, tanult valamit, ez középfokú és felsőfokú tanulmányokat jelentett. Középfokú OKJ-s képzésben vett részt az évkihagyók 34,8%-a, felsőfokú OKJ-s képzésre járt 19,6%; (ezeket a képzéseket csaknem minden megkérdezett befejezte), főiskolára, egyetemre járt 21,7%-uk (közülük egy sem fejezte be felsőfokú tanulmányait); dolgozott 21,7% (többségben Magyarországon, de volt olyan is, aki külföldön szerzett munkatapasztalatokat).

A településtípusok között közel hasonlóan oszlanak meg a hallgatók: község: 27,7% város: 33,2% megyeszékhely: 37%. Fővárosból csak 4 fő tanult a Pécsi Tudományegyetemen. A válaszadó hallgatók egynegyed része pécsi lakos.

Megvizsgáltam, hogy milyen típusú középfokú intézményben szereztek érettségijüket, s azt tapasztaltam, hogy igen nagy többségük (82,6%-uk) gimnáziumban végzett. Tehát ma is jellemző, hogy a hallgatói bázis nagyobb arányban a gimnáziumokból rekrutálódik.

A tanulók szüleinek iskolai végzettségében különbséget találtam: az anyák átlagosan magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint az apák.

Szak- és intézményválasztás

A mintába került hallgatók jelentős többsége (85%) saját bevallása szerint azért jelentkezett arra a szakra, ahol jelenleg tanul, mert ez a terület érdekelte. További, ám jóval jelentéktelenebb befolyással bír, hogy úgy vélték a diákok, a választott szakterületen jók az elhelyezkedési esélyek Magyarországon (17,6%) és külföldön (13,9%) egyaránt. Itt már felfedezhető, bár nem túl nagy arányban, a szakválasztás racionális döntés alapulása. Az intézményválasztásában legnagyobb arányban a lakóhelyhez való közelség játszott szerepet, nem elhanyagolható az intézmény presztízse, s itt valamivel nagyobb szerep jut a szülők, tanárok javaslatának. Vannak olyan hallgatók, akiket a más intézményben, szakon ért kudarc vezetett Pécsre.

A szak- és intézményválasztásukkal többségben elégedettek a megkérdezettek (64,5%), azonban vannak olyanok is, akik ha újra választanának, akkor nem úgy döntenének, ahogy 3 évvel ezelőtt. 13,7%-uk szerint hibás döntés volt, hogy a PTE-re, a jelenlegi szakjára jelentkezett. A PTE-vel elégedett, de saját szakjával nem 9,8%-a a hallgatóknak, és szakjával elégedett, de másik intézményt választana 12%-uk.

Az elégedetleneknek (a megkérdezettek 35,5%-a) csaknem fele legnagyobb problémaként az oktatás színvonalát emelte ki. Igen hasonló arányban vannak, akik döntésük hibának ítéletét a rossz jövedelmi kilátásokkal okolják (12,8%), és akik úgy gondolják, hogy nem érdekli őket a tanult szakterület (15,4%).

Oktatással való elégedettség

A vizsgált hallgatók az elméleti oktatás színvonalával nagy százalékban mutatnak magas fokú elégedettséget (55,9%), az inkább elégedettek csoportjába pedig a megkérdezettek 28,2%-a tartozik – tehát összességében a kérdezettek 84,1%-a elégedett ez elméleti oktatás színvonalával.

A gyakorlati oktatással való elégedettség már nem mutat ilyen megnyugtató képet – még a hallgatók szemében is jóval alatta marad az elméleti képzés színvonalának. A válaszolók alig több mint fele értékeli úgy gyakorlati képzését, hogy elégedett (35,8%) vagy inkább elégedett (20,3%) annak színvonalával.

Annak érdekében, hogy „összehasonlítható” legyen az elméleti és a gyakorlati képzés, szerepelt a kérdőívben az a kérdés, hogy „Mennyire elégedett az elmélet és gyakorlat arányával?”. A hallgatók ezzel kapcsolatban szintén elégedetlenségüket fejezték ki, 40% fölötti azok aránya, akik elégedetlenek, ill. inkább elégedetlenek.

Az oktatás gyakorlatorientáltságának mérőeszköze, hogy mennyi olyan kurzust végeznek el a hallgatók, amelyekben az elméleti tudás gyakorlati alkalmazására van lehetőségük. A hallgatók fele sem (48,9%) tudott arról beszámolni, hogy részt vett ilyen kurzuson, és még akiknek voltak is gyakorlati kurzusaik, azok alacsony számáról számoltak be. Több mint 55%-uk csak egy ilyen kurzust tudott említeni, 10%-uk „már” két ilyen kurzusról adott számot és alig valamivel több mint 30%-a a megkérdezett hallgatóknak számolt be 3 vagy annál több gyakorlati jellegű kurzusról összesen a 6 félév alatt.

A gyakorlati kurzusok száma persze csak egyik mutatója a gyakorlati oktatásnak, fontos tudni, hogy mennyire voltak ezek hasznosak. A vizsgált diákok csupán 16,5%-a szerint voltak a gyakorlati kurzusaik nagyon hasznosak, 40,9%-uk szerint hasznosak voltak, 26,1% a középútat választotta: „is-is”, 5,2%-uk véleménye szerint nem voltak túl hasznosak, és 11,3%-a a hallgatóknak egyáltalán nem tartotta hasznosnak a képzésében kínált gyakorlati kurzusokat. Ez igen csekély eredmény, főként annak fényében, hogy a Bologna-folyamat egyik legfőbb célkitűzése, hogy az alapképzések gyakorlatorientáltak legyenek, s így a munkaerőpiacon jól hasznosítható tudással felvértezve lépjenek ki a diákok az egyetemekről.

Szintén a gyakorlati oldalát közelíti az alapképzésnek, hogy van-e kötelező külső szakmai gyakorlata a diákoknak, hiszen valószínűleg a valódi munkaerőpiacon, valódi munkahelyen lehet elsajátítani a legjobban a szakterület gyakorlati oldalát. Ezzel szemben a megkérdezettek csupán 37,2%-ának volt kötelező

külső szakmai gyakorlata, s átlagosan 42 órát töltöttek kötelezően ezzel a tevékenységformával a hallgatók (igen nagy szórással, mert volt olyan, aki csak 1, és olyan is volt, aki több mint 100 ilyen munkaórát teljesített). A szakmai gyakorlatok mennyiségét kb. fele-fele arányban ítélték elegendőnek és kevésnek – bár utóbbi valamivel kevesebb. Habár úgy gondolják a válaszadók, hogy kevés a kötelező szakmai gyakorlat mennyisége, 63%-uk mégsem volt a kötelező gyakorlati időn felül szakmai gyakorlaton. Azok, akik kötelező gyakorlati idejükön felül pluszban elmentek gyakorlatot szerezni, itt átlagosan 13 órát töltöttek el – a szórás itt is nagy: 1-160 óra közötti.

A kötelező gyakorlat szakmaisága a diákok szerint nem vagy nem minden esetben valósul meg: több mint tizedük úgy ítélte meg, hogy egyáltalán nem volt szakmai a gyakorlata, 55%-uk szerint a gyakorlaton végzett munka nem csak szakmai volt, és csak 34,5%-uk mondta, hogy valóban szakmai volt kötelező külső szakmai gyakorlatuk. Ez inkább a diákok rossz választásának tudható be, hiszen 85,7%-uk maga választotta gyakorlati helyét és nem az egyetem jelölte ki.

Szintén a képzés minőségét kívántam felmérni azokkal a kérdésekkel, melyek arra vonatkoztak, hogy képzésük milyen felkészítést nyújtott a továbbtanulást, ill. a munkaerőpiaci kihívások tekintetében. A megkérdezett hallgatók többsége úgy véli, hogy a mester fokon való továbbtanulásra jobban felkészítette őket alapképzésük, mint a munkaerőpiac követelményeire. Utóbbival kapcsolatban nagy azok hányada, akik szerint nem nagyon vagy egyáltalán nem volt megfelelő a képzés munkaerőpiaci felkészítő orientációja (csaknem fele a megkérdezetteknek).

Elvárások, jövőbeni tervek

A megkérdezett hallgatók többségének elvárása, hogy BA/BSc diplomájuk használható, gyakorlati tudást nyújtson, valamint sokan várják ettől azt is, hogy zökkenőmentes legyen belépésük a munkaerőpiacra. Ehhez kapcsolódóan a válaszadók legnagyobb többsége azért akar diplomát szerezni, hogy jól fizető álláshoz jusson, s „csak” második helyen szerepel az, hogy azzal foglalkozhasson, ami érdekli. Csaknem harmadrészüket az MA/MSc-re való belépőként tekint alapdiplomájára, és hasonló arányban várnak mély, elméleti ismereteket ettől a képzési szinttől. Az utóbbi két választ megjelölők azok, akik mester fokon szeretnének továbbtanulni.

A hallgatók nagyobb része (54,6%-a) nappali képzésben szeretné elvégezni a mester szakot Magyarországon, kisebb hányaduk (9,2%) külföldön szeretné tanulmányait folytatni mester szinten. Alig 20%-uk mondta, hogy dolgozni szeretne (Magyarországon vagy külföldön) és 13,5%-a a megkérdezetteknek munka mellett szeretné folytatni tanulmányait.

A továbbtanulni szándékozók nagy többsége (74,4%) a PTE-n tervezi megszerezni az MA/MSc diplomát, azonos területen, mint ahol jelenlegi alapképzé-

süket végzik. Azok, akik nem a pécsi egyetemen szeretnék elvégezni a mester szakot, általában valamelyik fővárosi egyetemet jelölték meg jövőbeni képzésük helyszínéül.

A válaszoló diákok 85,3%-a tájékozódott a jövőbeni lehetőségeiről valamilyen formában. Általában oktatóiktól, a médiából és az évfolyamtársaiktól szereztek információt jövőbeni lehetőségeikről. Az egyetem által szervezett és működtetett munkaerőpiaci fórumok nem túl népszerűek a kérdezett diákok körében, a karrieriroda és az állásbörze szolgáltatásait alig néhányan vették igénybe.

A megkérdezettek többsége (72,3%) olyan munkát is elvállalna, amihez a megszerzendő alapidiplománál alacsonyabb végzettség is elég lenne. Ez mutatja a munkaerőpiac telítettségi fokát a hallgatók szemével. A munkába álláskor minimálisan elvárt nettó fizetések rendkívül nagy szóródást mutatnak (50000-400000 Ft-ig terjed), átlagosan 125375 Ft nettó bérért vállalnának el egy munkát az alapképzés megszerzése után. Az elvárt jövedelmet tekintve igen optimistán tekinthetők a hallgatók, azonban az elhelyezkedési lehetőségeket illetően már kevésbé optimista képet kapunk, a válaszadóknak csupán 63,4%-a gondolja úgy, hogy alapidiplomája megszerzése után el tud helyezkedni. Ennél „finomabb” mutató az, amely azt vizsgálja, hogy a hallgatók mekkora esélyt látnak arra, hogy a végzettségüknek megfelelő munkát találjanak. A hallgatóknak mindössze 8,7% gondolja úgy, hogy biztosan, el tud helyezkedni a megszerzett alapidiplomával, s több mint 20%-uk erre nem lát esélyt.

A válaszadó diákok 82,6%-a jelenlegi szakmájában szeretne elhelyezkedni, ami egyben azt is jelenti, hogy szakválasztásuk szubjektív megközelítésből helyesnek mondható. Relatív kevés körükben a szakterületből való kiábrándulás miatti potenciális pályaelhagyók aránya.

Munkavállalással kapcsolatos attitűdök

Attitűdkérdéseim főként optimista állításokat tartalmaznak a jövőbeni munkaerőpiaci kilátásokra vonatkozóan. Azzal az állítással, hogy a BA/BsC végzettséggel könnyű jó munkát találni, a megkérdezetteknek csak negyede ért egyet, közülük is minimális azok aránya, akik teljes mértékben egyetértenek ezzel az állítással. A következő állítás az volt, hogy nincs különbség a bachelor és a master végzettség között, a kérdezettek 77%-a egyáltalán nem ért egyet, és 10% alatti azok aránya, akik valamelyest vagy teljes mértékben egyetértenek. A BA/BSc végzettséggel rendelkezők munkaerőpiaci esélyeit a válaszadó hallgatók alig több mint negyede értékeli pozitívan. Ugyanez a saját szakterületükre vonatkozóan már pozitívabb megítélést mutat, hiszen a kérdezettek csaknem fele úgy látja (inkább egyetért és teljes mértékben egyetért), hogy saját szakterületén nagyon jó esélyei vannak egy BA/BSc végzettséggel rendelkezőnek. A saját szakma EU-ban való versenyképességének megítélésében szintén pozitív

eredményeket kaptam. A válaszolók 40%-a teljes mértékben egyetért azzal az állítással, hogy szakmája versenyképes az Európai Unióban, és szintén 40% azok aránya, akik inkább egyetértenek. Jóval alacsonyabb arányban vannak azok, akik szerint a munkáltatók ismerik az alapidiplomát (4,5% a teljes mértékben egyetért és 20,8% az inkább egyetért válaszok aránya). Hasonlóan alacsony, bár valamivel magasabb azok aránya, akik úgy vélik, hogy sok olyan munkahely van itthon, amelynek betöltésére megfelelő az alapidiploma (7,1% azok aránya, akik teljes mértékben egyetértenek, és 30%-nyian vannak, akik inkább egyetértenek ezzel az állítással). Jelenlegi BA/BSc szakon megszerzhető tudás hasznosíthatóságát illetően meglepően pozitív eredményt kaptam. A kérdezettek „csupán” 12,3%-a szerint egyáltalán nem alkalmas a szakján megszerzhető tudás arra, hogy a szakterületén megállja a helyét, 24% kevésbé tartja alkalmasnak ezt a tudást a helytállásra. A válaszadók többsége azt gondolja, hogy a sikeresség záloga a mester szak elvégzése (51,9%). A gyakorlati tapasztalatok megszerzésének fontosságával szinte minden megkérdezett tisztában van (78,6% teljes mértékben egyetért azzal, hogy a jó munkahely elnyeréséhez fontos a gyakorlati tapasztalatok megszerzése, és 18,2% pedig inkább egyetért ezzel). Jóval szűkebb az a csoport, aki szerint külföldi tapasztalatok szükségesek a jó állás megszerzéséhez (27,4% teljes mértékben egyetért). Igen magasnak mondható azok aránya, akik úgy látják, hogy külföldön könnyebb jó munkát találni. A megkérdezettek csaknem fele (45,7%) teljes mértékben egyetért ezzel az állítással.

Különbségek karonként

Jelentős különbség karonként az alábbi szakválasztási tényezők tekintetében található. Akik azért választották szakterületüket, mert úgy gondolják, hogy ezen a területen jó a munkaerőpiaci elhelyezkedési esély, karonként eltérően oszlanak meg (chi-négyzet=24,274, sig=0,000). Az ETK-ra járók többsége nem azért választotta ezt a szakot, mert azt gondolja, hogy jó az elhelyezkedési lehetőség ezen a területen. A PMMK-ra járók esetében pedig ennek ellenkezője igaz, tehát a szakválasztásuk okaként relatív nagy arányban mondták a jó elhelyezkedési lehetőséget. A szak elvégzése után jó külföldi munkalehetőséget feltételez a PMMK-sok relatív nagy aránya (chi-négyzet=23,679, sig=0,000). A szakválasztás okaként a szak nagy presztízsét szintén a PMMK hallgatói jelölték meg magas arányban (chi-négyzet=11,475, sig=0,043). Nagy arányban választották (szakválasztásuk okaként) a „csak ide vettek fel” lehetőséget a FEEK hallgatói (chi-négyzet=12,090, sig=0,034) – az ő esetükben egyfajta pótlehetőségként értelmezhető a valamilyen felnőttképzéssel/emberi erőforrással kapcsolatos szak választása.

Az intézményválasztásban nagy szerepet játszott a PMMK hallgatóinak relatív nagy aránya tekintetében, hogy könnyű volt bejutni a választott intézménybe – PTE – (chi-négyzet=19,893, sig=0,001). Az intézmény nagy presztízse miatt

választotta a pécsi egyetemet a BTK-sok és a KTK-sok többi karhoz képest nagy hányada. A PMMK hallgatói pedig a többi karhoz képest nem jelölte meg a presztízst az intézményválasztás okaként (chi-négyzet=27,284, sig=0,002). Az ETK hallgatóinak többsége szerint ebben az intézményben lehet olyat tanulni, ami érdekli, s ez az oka annak, hogy a pécsi egyetemet választotta felvételi idején (chi-négyzet=25,789, sig=0,000).

A műszaki területet választók intézményválasztásából valamelyest negatív megítélés olvasható ki, míg a többi (említett) kar diákjai a PTE valamely pozitív jellemzője miatt választották ezt az egyetemet képzésük helyszínéül.

Az intézmény és szakválasztás megítélésében a FEEK hallgatói tűnnek a legelégedetlenebbeknek, mivel a többi karon tanulókhöz képest nagyobb arányban mondták azt, hogy nem ezt az intézményt és szakot választanák, ha újra kezdhették (chi-négyzet=27,169, sig=0,027).

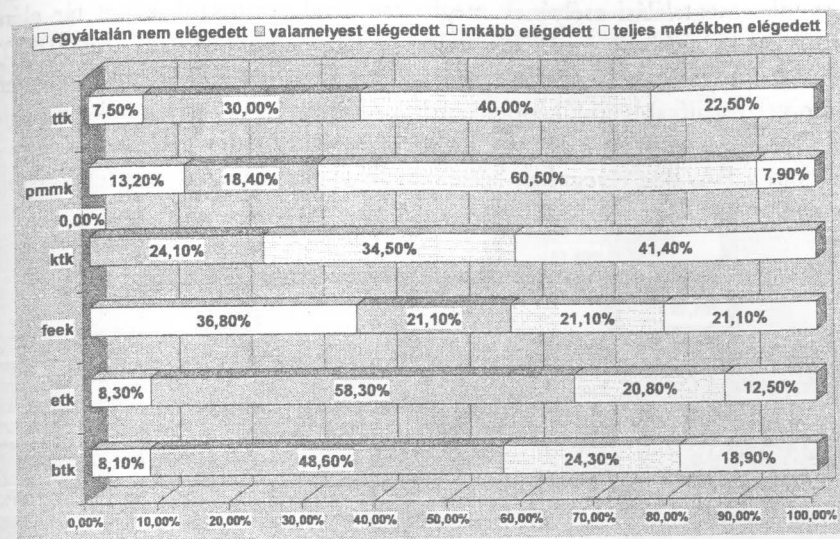
Az oktatás színvonalával való elégedettség tekintetében is különbözik karonként a hallgatók véleménye. Az elméleti oktatás színvonalával általában elégedettek a hallgatók, azonban a KTK hallgatói valamivel elégedettebbnek tűnnek más karok diákjainál. A gyakorlati oktatás színvonalával a KTK hallgatói a legelégedettebbek, az ETK diákjai közül pedig relatív sok az elégedetlen (chi-négyzet=16,656, sig=0,005). Az elméleti és gyakorlati oktatás arányával az ETK és a FEEK hallgatói elégedetlenebbek a többi kar hallgatóinál (chi-négyzet=18,222, sig=0,003). A többi karon tanulókhöz képest a hallgatók a KTK-n a legelégedettebbek a mesterképzésbe való továbbtanulási lehetőségekkel. A legkevésbé elégedettek az ETK hallgatói az MA/MSc-re való továbbtanulási lehetőségeivel (chi-négyzet=16,588, sig=0,005).

Karonként különböző azon kurzusok száma, melyen arra adnak lehetőséget, hogy a hallgatók elméleti tudásukat a gyakorlatban kamatoztathassák (chi-négyzet=35,225, sig=0,000). Legkevésbé a BTK-n és a KTK-n van ilyen kurzus, leginkább pedig a PMMK-n és a TTK-n.

A közgazdasági és a természettudományi karok legtöbb szakán nincs kötelező külső szakmai gyakorlat a 6 féléves képzésben, míg az egészségügyi és a műszaki karok szakjain van. Gyakorlatorientáltság szerint tehát nagyon elkülönülnek a karok egymástól (chi-négyzet=54,351, sig=0,000).

A záróvizsgára való felkészítéssel és a mesterképzésre való felkészítéssel való elégedettségekben is különbség tapasztalható karonként. A munkaerőpiacra való felkészítésről alkotott vélemények összességében negatívabb képet mutatnak, itt karonként nem kaptam szignifikáns eltérést. Leginkább felkészítették a záróvizsgára a BTK, KTK, ETK és a TTK hallgatóit, legkevésbé pedig a FEEK-en tanulókat – a diákok megítélése szerint. Valamint relatív elégtelennek tartják a PMMK diákjai a záróvizsgára való felkészítést (chi-négyzet=37,174, sig=0,011). Az MA/MSc-re való továbbtanulásra nem vagy kevésbé készítette fel diákjait a PMMK, az ETK és a FEEK. A TTK-s hallgatók ítélik legpozitívabban a mesterképzésre való felkészítésüket (chi-négyzet=33,128, sig=0,033).

1. ábra: A gyakorlati oktatás színvonalával való elégedettség

Keresztábrával elemezve a diplomaszerzés okaként megjelölt válaszokat, karonként jelentős különbségeket találtam. A műszaki kar hallgatói leginkább a jól fizető állás miatt szeretnék diplomát szerezni (chi-négyzet=28,567, sig=0,001). A diplomaszerzés okaként legnagyobb arányban az egészségügyi kar diákjai jelölték meg azt a választ, hogy „azzal foglalkozhassak, ami érdekel”, legkisebb arányban pedig a FEEK és a KTK hallgatói (chi-négyzet=23,868, sig=0,000). Az egyéb okok nem mutattak jelentős különbséget karonként.

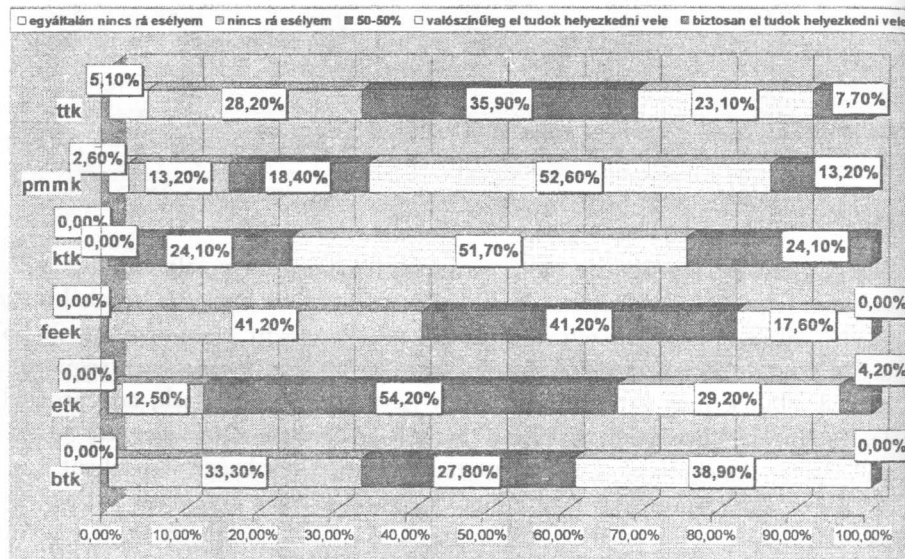
A BA/BSc végzettséggel szembeni elvárások közül a gyakorlati tudás elvárása mutat karonként jelentős különbséget. Az ETK hallgatóinak legnagyobb része gyakorlati tudást vár alapvégzettségétől, míg legkevésbé elvárása a gyakorlati tudás megszerzése a FEEK hallgatóinak (chi-négyzet=18,845, sig=0,002).

A megkérdezett hallgatók alapidiploma megszerzését követő tervei nagymértékben különböznek (chi-négyzet=68,466, sig=0,000). A TTK hallgatói a többi kar diákjainál nagyobb arányban szeretnék továbbtanulni mesterképzésben, míg az ETK-sok vannak a legkisebb arányban a továbbtanulni szándékozók között. A PMMK és a FEEK diákjai legnagyobb arányban munkát szeretnék vállalni itthon az alapképzés elvégzése után, a BTK és a TTK hallgatói tovább akarnak tanulni mesterfokon, illetve a bölcsész hallgatók legnagyobb arányban úgy tervezik jövőjüket, hogy munkát vállalnak, és mellette végzik el a mester szakot.

A műszaki és a közgazdasági kar hallgatói képviselik a legoptimistább álláspontot, nagyobb részük úgy gondolja, hogy el tud helyezkedni az alapidiploma megszerzése után, míg a FEEK és a TTK hallgatói ennél jóval pesszimistábban látják elhelyezkedési esélyeiket (chi-négyzet=35,602, sig=0,000). Ez azonban

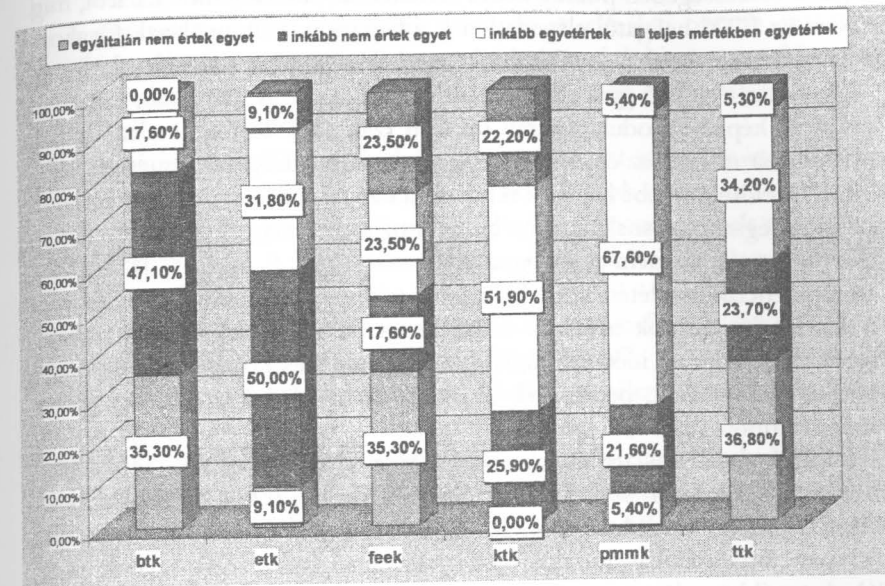
csak az egyik mutatója a munkaerőpiaci kilátásoknak. A végzettségnek megfelelő munka megtalálási esélyének megítélése jóval pontosabb képet tár elénk – karonként különbözik ennek megítélése is ($\chi^2=49,589$, $\text{sig}=0,000$). A kevésbé bizakodóak táborába tartoznak a FEEK és a BTK hallgatói, ennél valamivel pozitívabb jövőképpel rendelkeznek az ETK-n tanulók. A legjobb kilátásokban a KTK és a PMMK hallgatói bíznak, ők úgy vélik, hogy nagy esélyük van a BA/BSc elvégzését követően alapdiplomájuknak megfelelő munkát szerezni.

2. ábra: Végzettségnek megfelelő munka találásának esélye

Szintén optimista álláspontot sugall, hogy a közgazdasági és a műszaki kar hallgatói látják úgy a legnagyobb arányban, hogy saját szakterületükön jók az alapdiplomával rendelkezők esélyei a munkaerőpiacon ($\chi^2=57,154$, $\text{sig}=0,000$) – a BTK hallgatói azok, akik a legkevésbé értenek egyet ezzel az állítással.

3. ábra: Az alapdiplomával rendelkezőknek jók munkaerőpiaci esélyei

A saját szakma EU-s versenyképességének megítélésében a PMMK-n tanulók a legoptimistábbak, és a BTK-sok a legpesszimistábbak ($\chi^2=40,067$, $\text{sig}=0,000$), és szintén a BTK diákjai gondolják a legkevésbé azt, hogy a munkaadók ismerik a BA/BSc diplomát ($\chi^2=42,213$, $\text{sig}=0,000$). Az alapdiplomát leginkább „használhatónak” értékelők a KTK hallgatói közül kerültek ki, a legkevésbé használhatónak pedig szintén a bölcsészek ítélik ($\chi^2=28,190$, $\text{sig}=0,020$). Utóbbiak szerint nincs igazán olyan munkahely hazánkban (vagy legalábbis nem sok), ahol elegendő a BA/BSc végzettség. A saját szakon megszerezhető tudás használhatósága a KTK-n tanulók körében élvezzi a legnagyobb bizalmat, ezt követi a TTK-sok kevésbé bizakodó köre, s végül a PMMK diákjai értenek a legkevésbé egyet azzal, hogy a szakjukon megszerezhető tudás alkalmas arra, hogy a szakterületen megállják a helyüket ($\chi^2=28,911$, $\text{sig}=0,017$).

Következtetések

A megkérdezett hallgatók intézmény- és szakválasztása munkaerőpiaci szempontból nem tekinthető racionálisnak, azonban többségben nem bánták meg, hogy jelenlegi szakjukat választották a Pécsi Tudományegyetemen.

Az oktatás színvonalával való elégedettség igen eltérő. Az elméleti oktatással általában elégedettek a válaszadók, azonban a gyakorlati képzésükről már jóval negatívabb véleménnyel vannak, mind annak mennyiségét, mind minőségét

Kari körkérdés 2.0

Hallgatói vélemények a kari közéletéről és a Hallgatói Önkormányzat munkájáról

2009 tavaszán a PTE BTK Szociológia Tanszékének hallgatói és a PTE BTK Hallgatói Önkormányzata (továbbiakban HÖK) közreműködésével kérdőív vizsgálatot készítettünk a Kar hallgatói körében. A vizsgálat, a 2008-ban megkezdett megkérdezés-sorozat (Kari körkérdés 1.0) folytatásaként, ezúttal a kari közéletnek, ezen belül is a Hallgatói Önkormányzat feladatának, munkájának hallgatói véleményezésére irányult. A kérdőívet a Kar minden aktív – az adott félévre beiratkozott – hallgatójának elküldtük e-mailben. A vizsgálatban használt ún. online survey számítógépes program segítségével biztosítottuk a teljes körű anonimitást, amellyel célunk az volt, hogy elősegítsük azt, hogy a válaszolók minél őszintébb válaszokat adjanak. A vizsgálat során 855 értékelhető kérdőív érkezett vissza (ez 20%-os válaszadási aránynak felel meg).

A válaszadókról

A hallgatóktól az anonimitás megerősítése érdekében csak néhány információt kérdeztünk. A kérdőívet kitöltők nemére, korára, arra, hogy mióta tanulnak a Karon, illetve, hogy milyen tudományterülethez tartozónak vallják magukat, azért volt szükség, hogy ezekkel a háttérváltozókkal is differenciálni tudjuk a hallgatói véleményeket és preferenciákat. Emellett előfeltevéseink szerint a kari közélettel kapcsolatos megítélést, aktivitást befolyásolja az is, hogy valaki milyen jellegű képzésben vesz részt, így ezekre az információkra is rákérdeztünk.

A válaszadó hallgatók háromnegyede lány volt – ez megfelel a Karon tanulók átlagos nemi megoszlásának. A válaszadók 40%-a egy-két éve, 30%-a három-négy éve, a többiek ennél több éve hallgatói a Kárnak. A kérdőívet kitöltők 83%-a nappali tagozatos hallgató volt. A képzés jellege alapján válaszadóink reprezentálták a régi és az új rendszerben tanulók körét egyaránt, a hallgatók csaknem fele a régi (egyetemi) képzésben, másik fele az új rendszerű képzésben tanult. Tudományterületek szerint is reprezentatívnak mondható a vizsgálat, mivel – jollehet sokan nem válaszoltak erre a kérdésre, illetve számos hallgató több területhez is tartozik egyszerre – képviseltették magukat a klasszikus bölcsészek, a társadalomtudományi területen tanulók és a nyelvszakosok egyaránt. A válaszadók túlnyomó többsége jelenleg nem tagja és korábban sem volt tagja

a Hallgatói Önkormányzatnak, vagyis az eredmények „kívülálló” véleményeket takarnak.

A kari közélet hallgatói véleményezése

A kari közélettel kapcsolatban általában pozitívan értékelhető, hogy a válaszadók többsége (60%) szerint a bölcsészhallgatók olyanok, akik segítik egymást. Egynegyedük szerint azonban inkább mindenki maga boldogul, vagy nem nagyon segítik egymást a hallgatók. Némileg jobbnak ítélték a hallgatók közti kapcsolatokat az új osztott típusú képzésben tanulók, mint az egyetemi képzésben résztvevők, képzési terület szerint pedig a klasszikus bölcsészszakokra járók a társaiknál.

1. táblázat: Milyennek mondhatók a bölcsészhallgatók?

	fő	%
Olyanok, akik segítik egymást	335	39,6
Csak akkor segítik egymást, ha baj van	159	18,8
Inkább mindenki maga boldogul	192	22,7
Nem nagyon segítik egymást	51	6,0
Nem tudja	109	12,9
Összesen	846	100,0

A kari közéletben való részvétel már sokkal jobban megosztotta a válaszadókat. Magát igazán aktívnak mindössze 17% vallotta, és 43% egyáltalán nem vesz részt a kari közéletben – ki azért, mert nem tartja azt érdekesnek, ki azért, mert nem tudja, milyen lehetőségei vannak. A HÖK munkáját középpontba állító vizsgálat szempontjából az utóbbi csoport (a hallgatók negyede) mindenképp figyelemre méltó a hallgatókkal való további kapcsolattartás, tájékoztatás javítása szempontjából.

2. táblázat: Részt vesznek-e a hallgatók a kari közéletben?

	fő	%
Minden, engem érdeklő kérdésben részt veszek	117	17,0
Csak a legfontosabb kérdésekkel foglalkozom	276	40,1
Nem tartom annyira érdekesnek, ezért nem veszek részt benne	114	16,6
Nem tudom, milyen lehetőségeim vannak, ezért nem veszek részt benne	181	26,3
Összesen	688	100,0